

RAHVA- RAAMATUKOGUDE MÖTTE ALGATAJA

Fr. R. Kreutzwald on tuntud kui rahvusliku kirjanduse rajaja, kui eepose «Kalevipoeg» looja, ent vähem tähtis pole tema rahvavalgustuslik tegevus. Viru laulik on rahvaraamatukogude mõtte algataja Eestis.

1. jaanuaril 1869. a. ilmus tema sulest «Eesti Postimehes» lugu pealkirjaga «Paar sõna kogukonna raamatukogudest». Selles kirjutas Kreutzwald: «Seal ei ole paremaid abilisid kuskilt leida, kui et mõistlikumad kogukonna valitsejad üheskoos nõuks võtaksid: igaüks omas kogukonnas raamatute-kogusid (Bibliotheken) ja lule seada, kust kõik kogukonna liikmed, kellel endal jõudu ei ole raamatuid osta, laenu viisil oma õpetuse-janu võiksid kustutada.» Lauluisa nägi raamatukogudes eelkõige koolide töö jätkajat, sest enamiku talulaste haridustee piirdus valiakooliga. Raamat jäi ainukeseks abiliseks rahva enesetäiendamisel. Raamatukogust pidi saama ka abiline võitluses kirikuga — «uduga, rahva silmis». Trükiõnna levitamisega lootis kirjanik päästa inimesi väljarändamisest ja ümberrahvastumisest, välja kujundada oma kirjakeelt. Oma tegevuse ja loominguga tegi Kreutzwald kõik selleks, et rahvani jõuaks paremik tolleaegsest eesti raamatust.

Tänapäeval ei mahu Fr. R. Kreutzwaldi nimi meie lugejate lemmikautorite pingeritta, kuid tema raamatuid loetakse ikka ja jälle. Kui palju õpetlikku pakub Lauluisa mitmekülgne loominguline pärand. Austust väärib tema oskus kasutada satiiri viinakatku usujüngrite kilplaste ja tõlplaste vastu.

Rahvaeepost «Kalevipoeg» on Eestis välja antud ligi 20 korral. 175. sünniaastapäevaks ilmus kordustrükk «Eesti rahva ennemuistsetest juttudest» G. Reindorffi illustratsioonidega. Kogu rajooni raamatukogud tähistavad Viru lauliku sünniaastapäeva. Kirjandusõhtud korraldatakse Kadrinas, Uhtnas, Vohnjas ja Kiltsis. Ennemuistseid jutte ja lugusid Kalevipojast jutustatakse lastele Tamsalu, Kabala ja Roela raamatukogus. Kõikjal on väljas kirjaniku looming, tema elu ja tegevust käsitlevad materjalid. Keskraamatukogu korraldab põhjaliku kirjandusnäituse «Kaugelt näen kodu kasvamas», mida eksponeeriti ka juubeliüritusel teatris. Bibliograafid koostasid nimestiku «Koidula ja Kreutzwaldi töid heliplaadidel».

Kolme meie rahvusliku kirjanduse rajaja — Fr. R. Kreutzwaldi, Fr. R. Faehlmanni ja L. Koidula sünniaastapäeva tähistamine on meeldivaks lõpetuseks Tammsaare-aastale.

Helle HEIDOV